

ZÁRÓJELENTÉS

**2008-302-5
VASÚTI BALESET**

**Budapest-Ferencváros pályaudvar
2008. július 14.**

A szakmai vizsgálat célja a súlyos vasúti balesetek, a vasúti balesetek és a váratlan vasúti események okainak, körülményeinek feltárása, és a hasonló esetek megelőzése érdekében szükséges szakmai intézkedések kezdeményezése, valamint javaslatok megtétele. A szakmai vizsgálatnak semmilyen formában nem célja a vétkesség vagy a felelősség vizsgálata és megállapítása.

Jelen vizsgálatot

- a légi-, a vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló 2005. évi CLXXXIV. törvény (a továbbiakban: Kbvt.),
- a súlyos vasúti balesetek, a vasúti balesetek és a váratlan vasúti események szakmai vizsgálatának részletes szabályairól szóló 7/2006. (II.27.) GKM rendelet,
- illetve a Kbvt. eltérő rendelkezéseinek hiányában a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával folytatta le a Közlekedésbiztonsági Szervezet.

A Kbvt. és a 7/2006. (II.27.) GKM rendelet együttesen az Európai Parlament és a Tanács 2004/49/EK irányelve (2004. április 29.) a közösségi vasutak biztonságáról valamint a vasúttársaságok engedélyezéséről szóló 95/18/EK tanácsi irányelv és a vasúti infrastruktúrapacitás elosztásáról, továbbá a vasúti infrastruktúra használati díjának felszámításáról és a biztonsági tanúsítványról szóló 2001/14/EK irányelv módosításáról (vasútbiztonsági irányelv) szóló uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálják:

A Közlekedésbiztonsági Szervezet illetékessége a 278/2006.(XII.23.) Korm. rendeleten alapul.

Fenti szabályok szerint

- A Közlekedésbiztonsági Szervezetnek a súlyos vasúti balesetet ki kell vizsgálnia.
- A Közlekedésbiztonsági Szervezet mérlegelési jogkörében eljárva kivizsgálhatja azokat a vasúti baleseteket, illetve váratlan vasúti eseményeket, amelyek megítélése szerint más körülmények között súlyosabb következményű balesethez vezethettek volna.
- A szakmai vizsgálat független a közlekedési baleset, illetve az egyéb közlekedési esemény kapcsán indult más közigazgatási hatósági, szabálysértési, illetve büntetőeljárástól.
- Jelen zárójelentés kötelező erővel nem bír, ellene jogorvoslati eljárás nem kezdeményezhető.

A Vizsgálóbizottság tagjaival szemben összeférhetetlenség nem merült fel. A szakmai vizsgálatban résztvevő személyek az adott ügyben indított más eljárásban szakértőként nem járhatnak el.

A Vb köteles megőrizni és más hatóság számára nem köteles hozzáférhetővé tenni a szakmai vizsgálat során tudomására jutott adatot, amely tekintetében az adat birtokosa az adatközlést jogszabály alapján megtagadhatta volna

Jelen zárójelentés

alapjául a Vb által készített, a KBSZ főigazgatója által elfogadott és az észrevételek megtevése céljából – rendeletben meghatározott – érintettek számára megküldött zárójelentés-tervezet szolgált.

A zárójelentés-tervezet megküldésével egyidejűleg a KBSZ főigazgatója értesítette az érintetteket a záró megbeszélés időpontjáról, és arra meghívta az érintett személyeket, szervezeteket.

A 2009. július 28-án megtartott záró megbeszélésen az alábbi szervezetek képviselték magukat:

- MÁV Zrt.
- MÁV-TRAKCIÓ Zrt.
- az eseményben érintett szakszemélyzet részéről 1 fő

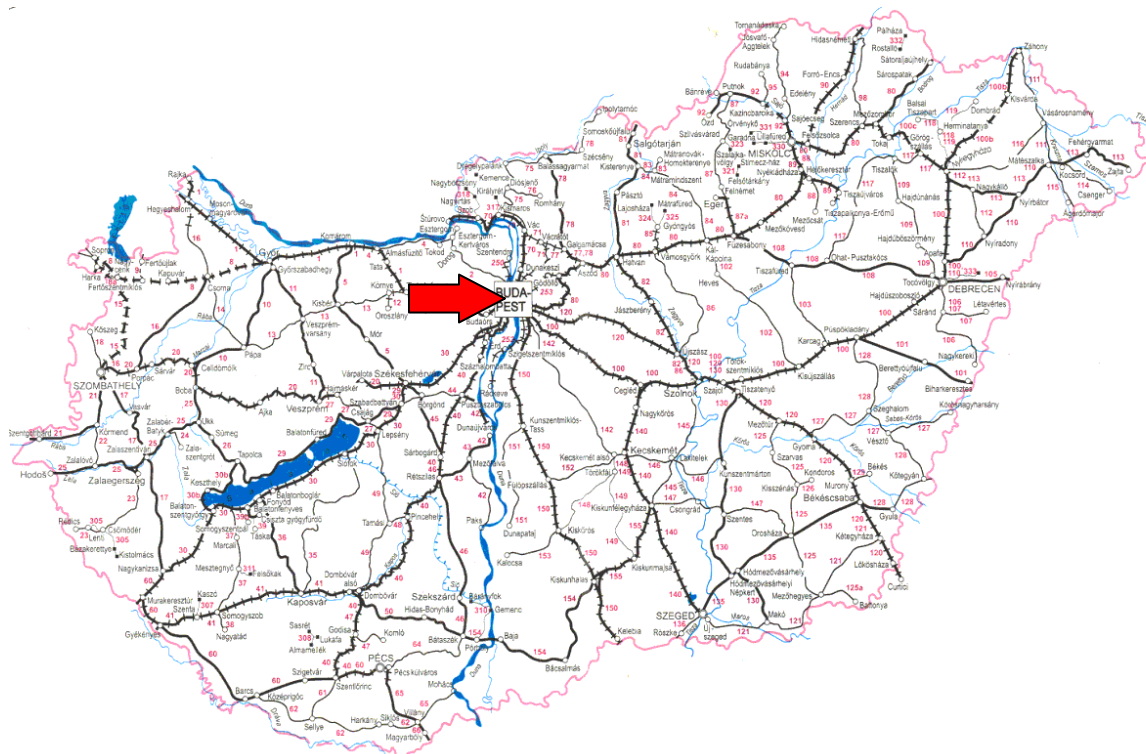
Meghatározások és rövidítések

BRFK	Budapesti Rendőrfőkapitányság
GKM	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
KBSZ	Közlekedésbiztonsági Szervezet
Kbvt.	A légi-, a vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló 2005. évi CLXXXIV. törvény
MÁV Zrt.	Magyar Államvasutak Zártkörűen Működő Részvénytársaság
psz.	pályaszám
Vb	Vizsgálóbizottság

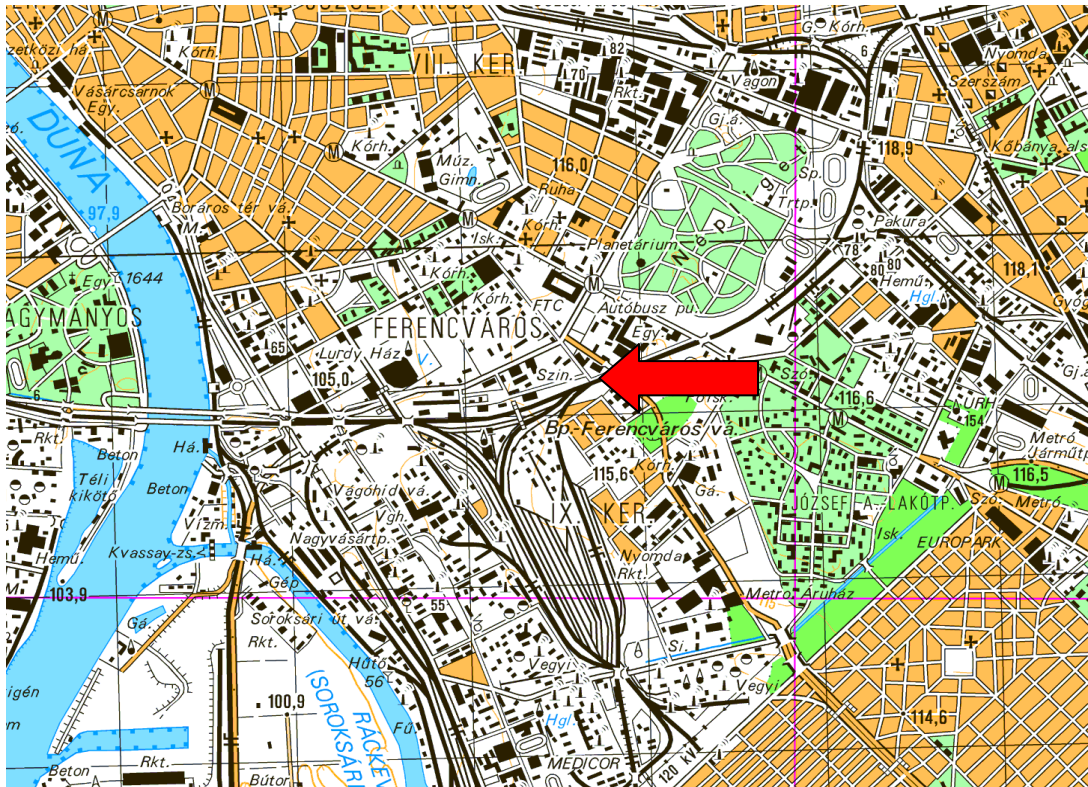
AZ ESET ÖSSZEFOGLALÁSA

Az eset kategóriája	vasúti baleset (jelentős)
Az eset jellege	vasúti jármű okozta személyi sérülés
Az eset időpontja	2008. július 14. 21:15
Az eset helye	Budapest-Ferencváros pályaudvar
Vasúti rendszer típusa	országos pályahálózat
Mozgás típusa	tolatási mozgás
Az eset kapcsán elhunytak/ súlyosan sérültek száma	1 halálos áldozat, 1 súlyos sérült
Pályahálózat működtető	MÁV Zrt.
Rongálódás mértéke	-
Érintett vonat száma	-
Üzembentartó	MÁV-Trakció Zrt.
Nyilvántartó állam	Magyarország

Az eset helye

1. ábra: A baleset helye Magyarország területén

2. ábra: A baleset helye

Bejelentések, értesítések

A KBSZ ügyeletére az esetet 2008. július 14-én 21 óra 35 perckor jelentette a MÁV Zrt. hálózati főüzemirányítója, majd 22 óra 19 perckor a bejelentést módosította.

Az eredeti bejelentés szerint egy személy sérült súlyosan, a módosított tartalmazott pontos információt a következményekről.

A KBSZ ügyeletese

- 2008. július 14-én 21 óra 40 perckor, majd a módosított bejelentés után 22 óra 19 perckor jelentette a KBSZ ügyeletese vezetőjének.

Vizsgálóbizottság

A KBSZ főigazgatója a vasúti baleset vizsgálatára 2008. július 14-én az alábbi Vizsgálóbizottságot jelölte ki:

Vezetője	Chikán Gábor	balesetvizsgáló
Tagjai	Rózsa János	balesetvizsgáló

Az eseményszorgalmat áttekintése

- AVb 2008. július 14-én 23 órakor érkezett a helyszínre.
- Az eseményben érintett személyeket, tanúkat meghallgatta.
- Az általa szükségesnek vélt dokumentumokat bekérte, azokat megkapta.
- A menetíró regisztrátumot, hangrögzítő berendezés felvételeit kiértékelte.
- A vasúttársaságok és a rendőrség esemény-rekonstrukciójának jegyzőkönyveit megkapta.

1 TÉNYBELI INFORMÁCIÓK

1.1 Az esemény lefolyása

Budapest-Ferencváros állomáson 2008. július 14-én 19 óra 04 perckor a páros oldali táblakezelő a 126. sz. váltó hamis foglaltságát bejelentette a biztosítóberendezési szakszolgálatnak. Miután megállapították, hogy a hiba pályafenntartási eredetű, a helyszínre érkező kétfős munkacsapat 21 óra 07 perckor engedélyt kért és kapott a váltón végzendő munkára.

3 perccel később a táblakezelő kapcsolatba lépett a II. vágányon álló V43,1298 psz. mozdonnyal, amelynek 21 óra 11 perckor tolatóvágányutat állított a VI. csonkavágányra, majd onnan 21 óra 13 perckor a fűtőházba. Ez utóbbi vágányút érintette a 126. váltót, melyen a mozdony 21 óra 15 perckor elgázolta a pályán dolgozó két embert.

Egyikük a helyszínen életét vesztette, a másikat súlyos sérüléssel szállították kórházba.

3. ábra: a baleset helyszíne (a kép nem adja vissza a valós látási viszonyokat!)

1.2 Személyi sérülés

Sérülések	Személyzet	Utások	Útátjáró használók	Egyéb
Halálos	1	-	-	-
Súlyos	1	-	-	-
Könnyű	-	-	-	-

1.3 Vasúti járművek sérülése

A vasúti járművekben sérülés nem keletkezett.

1.4 Infrastruktúrában keletkezett kár

A vasúti pályában sérülés nem keletkezett.

1.5 Egyéb kár

Környezeti kár, illetve egyéb rongálódás nem keletkezett.

1.6 A személyzet adatai

1.6.1 A tolatást végző mozdony vezetője

Munkáltató:	MÁV-Trakció Zrt.
Kora:	27 év
Neme:	férfi
Beosztása a baleset idején:	mozdonyvezető
Orvosi alkalmassági érvényessége:	2009. áprilisig, csak szemüveggel vezethet
Vonalismeret az esemény helyére:	érvényes

1.6.2 Az előmunkás

Munkáltató:	MÁV Zrt.
Kora:	44 év
Neme:	férfi
Beosztása a baleset idején:	előmunkás
Orvosi alkalmassági érvényessége:	2010. októberig

1.6.3 A pályamunkás

Munkáltató:	MÁV Zrt.
Kora:	33 év
Neme:	férfi
Beosztása a baleset idején:	pályamunkás
Orvosi alkalmassági érvényessége:	2011. januárig

1.7 A tolatóegység jellemzői

A tolatási mozgást a V43,1298 psz. mozdony egyedül végezte. A mozdony mozgását tolatásvezető nem irányította (lásd még 2.2).

1.8 Meteorológiai adatok

Aznap országosan nedves, labilis, záporos-zivataros idő volt, kevesebb mint 24 óra alatt 20-30 mm csapadék hullott, 20:30 és 21:00 között Dél-Pestet még érintette egy zápor, így nyirkos lett az este. A balesetkor csapadék már nem volt, 18°C körüli értékeket mértek. Az időjárás látási korlátozottságot nem okozott.

Az esemény naplemente (mely 20 óra 38 perckor volt) után 37 perccel történt, a helyszínen ekkor már sötét volt.

1.9 A vasúti pálya és a biztosítóberendezés leírása

1.9.1 Vasúti pálya

A baleset helyszíne a 126. sz. talpfás alátámasztású átszelési kitérő, a baleset pontján műanyag hevederrel kialakított szigetelt illesztéssel.

Az átszelési kitérőn a hatályos lassúmenet kimutatás szerint 10 km/h sebességkorlátozás volt érvényben. A lassúmenet kimutatás és a tényleges kitérés összevetésével a 2.3 fejezet foglalkozik részletesebben.

4. ábra: lassúmenet jelzők a 126. váltónál és környékén (végpont felől nézve)

1.9.2 A biztosítóberendezés

Budapest-Ferencváros pályaudvaron D70 típusú biztosítóberendezés működik, a balesetben érintett váltó is ezen biztosítóberendezésbe van bekötve. A konkrét tolatás is lezárt vágányúton, a törpe tolatásjelzők fehér fényei mellett történt.

A biztosítóberendezés számítógépes kezelői felülettel is rendelkezik, üzemszerűen annak használatával történik a kezelés.

A balesetet szenvedett dolgozók a biztosítóberendezéssel is összefüggésben álló hiba elhárításán dolgoztak, a szigetelt hevederkötés hibája miatt a váltón a biztosítóberendezés hamis foglaltságot érzékelt.

1.10 Kommunikációs eszközök

Az eseményben érintett kommunikációs eszközök:

- 160 MHz-es mozdonyrádió, mely a forgalmi iroda és a tolatást végző mozdony közötti értekezésre volt használható: ezen történt a mozdony mozgásának szabályozása
- tolatási rádió, mely a forgalmi iroda, a tolatócsapatok közötti értekezés mellett a pályamunkás csapattal is biztosította a kapcsolattartást: ezen kért és kapott engedélyt a pályamunkás csapat a munka elvégzésére,
- utasítás adó hangszórós távbeszélő: ezen utasítás, tájékoztatás – az eseményhez kapcsolódóan – nem hangzott el,
- mobiltelefon: a mozdonyvezető mobiltelefonon jelentette be a balesetet, illetve saját mobiltelefonján értesítették a pályamestert is.

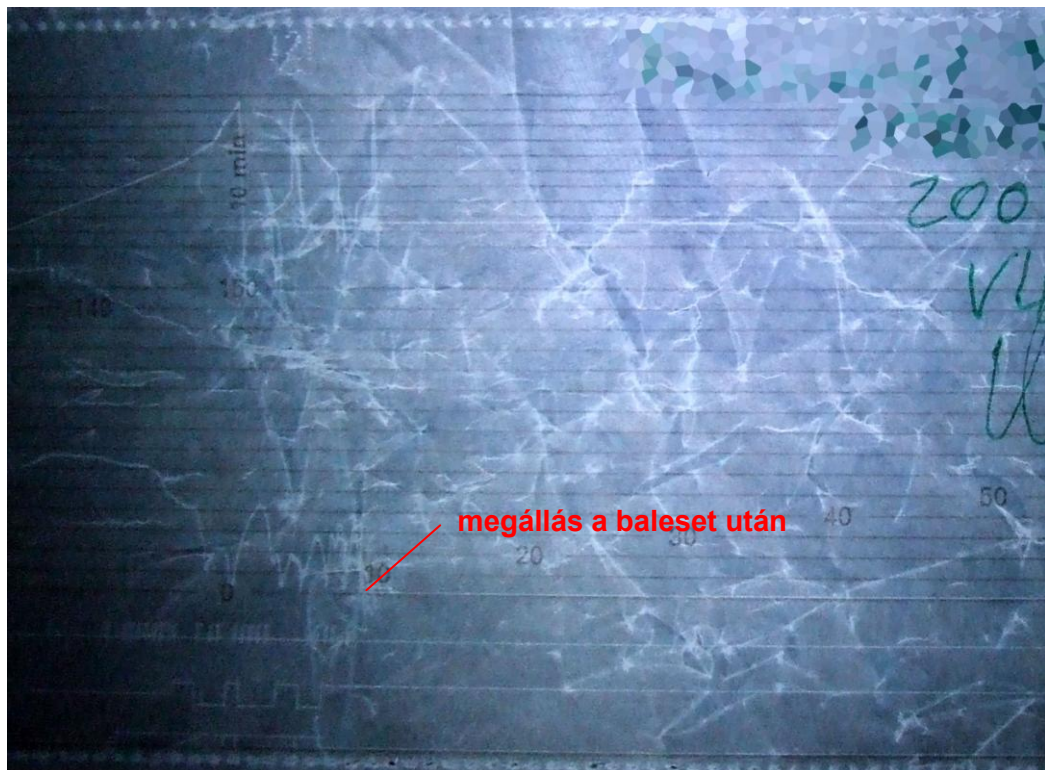
1.11 Állomási adatok

Budapest-Ferencváros állomás néhány Budapestet érintő vasúti személyszállító viszonylat középállomása, elsősorban azonban a Budapestet érintő vasúti áruforgalom kiemelt forgalmú, vonatfogadó, indító, rendező pályaudvara.

Emellett jelentős vontatójármű-állománnyal rendelkező vontatási telep található itt, a balesetet szenvedett vontatójármű tehervonatról tartott a fűtőházba.

1.12 Vasúti járművek adatrögzítői

A vonatot továbbító mozdony menetíró regisztrátumát az alábbi 5. ábra mutatja.

5. ábra: a V43,1298 psz. mozdony menetíró regisztrátuma

A mozdony 150 km/h méréshatárú sebességmérő berendezéssel volt felszerelve, az alkalmazott sebességmérő szalag 150 km/h méréshatárú. A Vb a sebességmérő szalagot a képen látható, részben gyűrött formában találta: a szalag nagy része sértetlen (a képen balra, és a képen nem látható része), a balesethez tartozó regisztrátumtól kezdődően azonban erősen gyűrött, ami a kiértékelés pontosságát jelentősen rontja.

1.13 Próbák és kísérletek

1.

2008. július 21-én a MÁV Csoport részéről sor került az esemény rekonstruálására, hasonló időpontban (esti sötétség és emiatt mesterséges megvilágítás) és időjárási körülmények között. A rekonstrukción a Vb nem vett részt, de a jegyzőkönyv rendelkezésre áll.

A kísérlet során a V43 1274 psz. villamosmozdonyral (mely nem a balesetben részes mozdony, de azzal azonos típusú) közlekedve a pályán dolgozók láthatóságát és az elérhető fékutat mérték.

- A próba kimutatta, hogy a pályán munkát végzők nagy távolságból észlelhetők (a vezetőálláson tartózkodók 76-150 m távolságból látták), így előttük biztonságos távolságban, akár intenzív fékezés nélkül is meg lehet állni.
- A mozdony fékútja az átszelési kitérőn érvényes 10 km/h sebességről vészfékezéssel 11,4 m, míg 20 km/h sebességről 21,9 m, 30 km/h-ról 35,6 m.

A fékút fenti értékei tartalmazzák az észlelési és cselekvési idő hatását is.

2.

2009. június 9-én újabb rekonstruálásra került sor a BRFK részéről, melyen az eseményben érintett személyek is jelen voltak. A rekonstrukción a Vb – előzetes értesítés hiányában – nem vett részt, de a jegyzőkönyv rendelkezésre áll.

A kísérletet a V43 1375 és 1294 mozdonyokkal végezték, a munkát végzőket bábukkal helyettesítve.

- A próba szerint 50 m távolságból idegen tárgy észlelhető a sínek között, 30 m távolságból az alakok már felismerhetők, 20 m távolságból már feltűnően felismerhetők. Helyzetjelző lámpák alkalmazása esetén a feltűnő felismerhetőség csak 10 m-nél kisebb távolságból biztosított.
- A mozdony fékútja a jegyzőkönyv szerint 10 km/h-ról 8 m, 20 km/h-ról 18,3-18,5 m, 30 km/h-ról 24,7-42,5 m (az alkalmazott fékberendezéstől függően).

1.14 A munkaszervezés jellemzése

1.14.1 A pályahibákkal kapcsolatos eljárás, forgalmi szempontból

A forgalmi személyzet által tapasztalt hibát a táblakezelő bejegyzzi a Hibaelőjegyzési könyvbe, egyúttal megtörténik a hiba bejelentése is (1.15.2).

A hibaelhárítást megkezdő munkacsoport vezetője a munka megkezdése előtt személyesen bejegyzzi munkavégzés tényét a főrendelkezőnél vezetett fejrovatos naplóba (a baleset előtt ez nem történt meg), melyről a főrendelkező tájékoztatja a táblakezelőt (a baleset után bevezetett eljárásrend szerint a táblakezelőnek ezt alá is kell írnia). A munka tényleges megkezdését a munkacsoport a helyszínről még külön be is jelenti a táblakezelőnek. A munkavégzés ezen szervezése során azt is jelzik, ha a munka ideje alatt az érintett vágányt ki kell zárni a forgalomból.

A munka befejezését követően be kell még jegyezni a fejrovatos naplóba és a Hibaelőjegyzési könyvbe a befejezés, illetve a hiba elhárításának tényét.

1.14.2 Eljárás a pályahibák kijavítására

Budapest-Ferencváros a gyorsan kijavítandó pályahibák kijavítására egy pályamunkás csapat állandó helyszíni ügyeletet tart. Tagjai:

- 1 fő pályamester
- 1 fő UDJ vezető
- 1 fő előmunkás
- 5 fő pályamunkás

Az észlelt hiányosságokat a forgalmi szolgálattevő(k) a diszpécsernek jelenti(k) be, aki továbbítja a munkacsoporthoz. A munkacsoport részéről az ügyeletes pályamester fogadja a hívást, aki dönt arról, hogy kik, milyen felszereltséggel, feladatokkal vonulnak ki a hiba elhárítására. A pályamester távollétében az előmunkás a munka vezetője.

A baleset estéjén a pályamester kb. 19 óra 50 perckor – a diszpécser engedélyével – hazatért vacsorázni (a balesetről később visszaújtjában, mobil telefonján értesítették).

A konkrét esetben a bejelentéseket a biztosítóberendezési diszpécser felé tették meg, majd később (megállapítva, hogy a hiba pályafenntartási eredetű) már ő, a biztosítóberendezési szakszolgálat részéről értesítette a pályafenntartási diszpécsert.

1.14.3 A konkrét pályahiba

A balesetet szenvedett pályamunkások szigetelt hevedert javítottak, melynek során a hevederkötést el kellett távolítani. A pálya megbontása miatt ilyenkor a munka befejezéséig ott közlekedni nem szabad.

A konkrét esetben nem rendeltek el vágányzárat.

Az elmondások szerint ez a munka 2 fő által elvégezhető oly módon, hogy egyikük ténylegesen a javítást végzi, a másik ellátja a figyelési teendőket, továbbá kézi lámpával megvilágítja a munka helyét, mivel a térvilágítás fényereje a munkavégzéshez kevés.

1.15 Szabályok és szabályzatok

1.15.1 Jelzések a tolatást végző járműveken

Az F.1. sz. Jelzési Utasítás 7.1.4 pontja szerint a tolatási mozgást végző mozdonyokat egy vagy két fehér fényel kell megjelölni.

7.1.4. A tolatómozdony és a tolatást végző mozdony elejét és végét nappal és sötétben az azonos magasságban elhelyezett lámpák közül egy vagy kettő fehér fényű lámpával kell jelezni.

1.15.2 Hibaelőjegyzési könyv

Az F.2. sz. Forgalmi Utasítás 1.5.2 pontja szerint a hiányosságokat be kell jegyezni a Hibaelőjegyzési könyvbe, és értesíteni kell a kijelölt szakszolgálatot.

1.5.2. Az állomási és pályaszemélyzet köteles a vágányzaton, váltókon, az értekező, hírközlő, jelző-, biztosító- és védelmi stb. berendezéseken az általuk megállapított, továbbá a velük (pl. mozdonyvezető által) közölt hiányosságokat, hibákat és működési zavarokat a Hibaelőjegyzési könyvbe előjegyezni.

[...]

A forgalmi szolgálattevő köteles a hiba jellegétől függően a Hibaelőjegyzési könyvben kijelölt szakszolgálatot vagy annak dolgozóját, az időpont feltüntetése mellett értesíteni. A Hibaelőjegyzési könyv vezetésére, ellenőrzésére vonatkozó előírásokat az utasítás 28.sz. Függeléke tartalmazza.

1.15.3 Fenntartási munkák szabályai

Az F.2. sz. Forgalmi Utasítás 18.3. fejezete szabályozza a nem vágányzár keretében, elsodrasi határon belül végzett munkákat.

Ez a szabályozás azon esetekre vonatkozik, ha a munka a vonatforgalmat érinti. Tekintettel arra, hogy a baleset helyszínét jelentő váltó vonatvágányútban is érintett lehet, így ezen szabályozás jelen esetben alkalmazandó, ugyanakkor a csak tolatási forgalmat érintő fenntartási munkák nem szabályozottak az utasításban sem itt, sem más részen.

A fennálló szabályozás szerint:

- a munkavezetőnek az állomás fejrovas előjegyzési naplójába be kell jegyezni a munkavégzést a megfelelő adatokkal,
- a munkavezető felelős a jelzőeszközök kitűzéséért és figyelőőr biztosításáért: a munkavégzés helyét az F.1. sz. Jelzési Utasításban előírt jelzőeszközzel kell fedezni, folyamatos figyelőőri szolgálat biztosítása mellett (megjegyzés: az F.1. sz. Jelzési Utasítás 5.17. pontja nem jelzőeszközt, hanem jelzőt határoz meg a munkaterület fedezésére)
- a forgalmi szolgálattevő köteles értesíteni a tolatószemélyzetet a vágányok között, mellett vagy fölött végzett munkákról.

A munka vágányzárban végzése esetén a járhatatlan pályarészt az F.1. sz. Jelzési Utasításban szabályozott módon kell fedezni (annak 5.16. pontja szerint).

1.15.4 Tolatási mozgások

Az F.2. sz. Forgalmi Utasítás 4.1.17.1. pontja szerint a mozdonyok mozgása lebonyolítható kísérés nélkül is, de csak abban az esetben, ha a vágányok között, fölött vagy azok közelében nem tartózkodnak személyek.

4.1.17.1. Ha a vágányok között, fölött vagy azok közelében nem tartózkodnak személyek, a mozdonyok mozgása lebonyolítható kísérés nélkül is. A tolatásvezető köteles a mozdonyvezetőt, továbbá a tolatásban érdekelt első váltókezelői szolgálati helyiségben dolgozót, ő pedig a tolatásban érdekelt többi váltókezelői szolgálati helyiségben dolgozókat a tolatásról és annak mikénti végrehajtásáról értesíteni.

A mozdonnal végzett tolatási mozgások során megengedett legnagyobb sebesség 40 km/h, váltó- és vágányfoglaltságos biztosítóberendezés esetén a váltókörzetben 25 km/h.

4.1.20. Mindenkor csak olyan sebességgel szabad tolatni, hogy a járműveket a rendelkezésre álló fékező erők felhasználásával a tervezett helyen biztosan meg lehessen állítani.

Az alkalmazható legnagyobb tolatási sebesség:

- b) mozdonnal végzett tolatás közben legfeljebb 40 km/h, váltó- és vágányfoglaltságos biztosítóberendezés esetén a váltókörzetben 25 km/h

[...]

1.15.5 Lassúmenetek

Az F.1. sz. Jelzési Utasítás 5.15.2.4. pontja rendelkezik a lassúmenet jelzők helyéről: ennek alapján az állomások fővágányain a lassúmenet eleje jelzőt menetirányt tekintve mindig az érintett vágány jobb oldalán, a lassúmenet vége jelzőt a bal oldalán kell kitűzni.

5.15.2.4. Az állomások és más szolgálati helyek fővágányán a Lassúmenet eleje jelzőt a menetirányt tekintve mindig az érintett vágány jobb oldalán, a Lassúmenet vége jelzőt menetirányt tekintve mindig az érintett vágány bal oldalán kell elhelyezni függetlenül attól, hogy a nyílt vonalon melyik oldalon van elhelyezve a Lassúmenet előjelző.

Az F.1. sz. Jelzési Utasítás 5.15.1. pontja és az F.2. sz. Forgalmi Utasítás 18.1.6. pontja egyaránt rendelkeznek arról, hogy a lassan bejárandó pályarészekről kimutatásban illetve Írásbeli rendelkezésen kell a dolgozókat értesíteni.

F.1. 5.15.1. Azon pályarészekről, vágányokról, kitérőkről, ahol forgalmi szempontból a pályán alkalmazható sebességnél kisebb sebességgel lehet közlekedni az érdekelteket a Szolgálati menetrendkönyvhöz kiadott „Kimutatás az állandó- és előrelátott ideiglenes lassúmenetekről” című kimutatással kell értesíteni. A kimutatásban foglaltaktól eltérő, ideiglenesen lassan bejárandó pályarészekről az értesítés Írásbeli rendelkezéssel történik.

Több átszelési kitérőn csak kitérő irányban érvényes sebességkorlátozás van elrendelve. Megjegyzendő azonban, hogy a „kitérő irány” fogalma az átszelési kitérők esetében logikailag értelmezhető, de valójában a vonatkozó előírások szerint nem létezik: az utasítás csak főirányt illetve mellékirányt határoz meg.

1.16 Kiegészítő adatok

További kiegészítő adatot a Vb nem tart fontosnak.

1.17 Korábbi hasonló esemény

A KBSZ korábban hasonló eseményt nem vizsgált.

2 ELEMZÉS

2.1 Az események részletes lefolyása

A meghallgatott személyek elmondása és a hangrögzítők visszahallgatása alapján az események időbeli sorrendje a következő volt:

Időpont	Munkacsapat	Járműmozgások
19:04	A 85. és 126. váltók hamis foglaltságát a biztosítóberendezési szakszolgáltatnak bejelentik	
19:50	A pályamester engedélyt kap, hogy vacsorázni menjen	
20:20	A pályafenntartási munkacsapat megkezdi a munkát a 85. váltónál	
20:47	A diszpécser jelzi a munkacsapatnak, hogy ki kell menni a 126. váltóhoz is (1)	
20:50	Befejezik a munkát a 85. váltónál	
21:00	A munkacsapat (2 fő + gépkocsivezető) kivonul a 126. váltóhoz; majd a gépkocsit vezető pályamunkás visszahajt csavarokért	
21:01		A V43,1176 psz. mozdony tolatási mozgásra engedélyt kap, a VI. csonkavágányra mehet
21:04		V43,1176 számára vágányút állítva a VI. csonkavágányról a fűtőházba
21:07	A munkacsapat a tolatási rádión bejelentkezik a táblakezelőnél, engedélyt kap a munkára (126. váltó)	
21:11		A táblakezelő mozdonyrádión felveszi a kapcsolatot a V43,1298 psz. mozdonnyal
21:11		A V43,1298 engedélyt kap a II. vágányról a VI. csonkavágányra tolatni
21:12		V43,1246 jönne ki a fűtőházból, de még nem kap engedélyt, mert V43,1298 menne be
21:13		V43,1298 számára vágányút állítva a VI. csonkavágányról a fűtőházba
21:15	A baleset bekövetkezik	
21:20	A gépkocsit vezető pályamunkás visszaér a helyszínre	

(1) A diszpécsertől 20 óra 47 perckor érkező bejelentést a balesetben később elhunyt pályamunkás fogadta, és értesítette erről az ekkor még a 85. váltónál dolgozó előmunkást (a pályamester ekkor vacsorázott, nem volt a munkahelyen). Ezt követően az előmunkás szemrevételezte a 126. váltót.

2.2 A tolatási mozgás szabályozása

A pályán való munkavégzés esetén követendő forgalmi teendőket részletesen leírja az 1.14.1 fejezet. A baleset előtt attól eltérően a munka megkezdését

- csak szóban jelentették be, a munkavezető által szükséges írásos bejegyzés elmaradt,
- nem hangzott el, hogy a munkavégzés ideje alatt a munkába vett pályarészen vasúti jármű nem közlekedhet.

Hozzá kell azonban tenni, hogy ha meg is történik a munkavégzés előírt előjegyzése a fejrovatos naplóban, a jelentős forgalom miatt keletkező nagy számú naplóbejegyzés azonban elfedheti, kevésbé szembeötlővé teszi a munkavégzésre vonatkozó bejegyzést. Ráadásul az előjegyzés a főrendelkezőnél található, a táblakezelő – aki a tolatási mozgásokat ténylegesen irányítja – nem látja (a baleset után bevezetett intézkedés, hogy a bejegyzést a táblakezelőnek alá is kell írnia).

A továbbiakban a mozgások irányítása során ezért a táblakezelő elsősorban az emlékezetére hagyatkozva tud dönteni arról, hogy egy-egy beállítandó vágányút érint-e munkában érintett pályarészt. Ez nagy figyelmet igényel, különösen azért is, mert a pályaudvaron bonyolódó jelentős forgalom miatt egy-egy ilyen bejelentést követően nagy számú rendelkezést adnak ki, melyek között csak néhány érinti/érintheti azt. Mindez jelentős mértékben növeli az elfelejtés kockázatát.

Ugyanakkor bár az állomáson fejlettebb biztosítóberendezés üzemel számítógéppel kiegészítve, mely ad néhány gépi megoldást is ilyen esetekben a munkavégzés miatt tiltott vagy korlátozott vágányutak kizárására (egyedi lezárás, vágányutak kizárása), a munkavégzés gyakorlatában ezek nincsenek használatban.

Míg a mozdonyok mozgása általában lebonyolítható kísérés nélkül is, ez az egyszerűsítés nem vonatkozik arra az esetre, ha a vágányok között személyek tartózkodnak (F.2. sz. Forgalmi Utasítás, 4.1.17.1.). Jelen esetben így a mozdonyt kísérni kellett volna. Ennek elmaradása azonban visszavezethető arra, hogy a tévedés miatt a forgalmi személyzet nem számolt azzal, hogy a vágányút munkavégzést érint.

2.2.1 A munkavégzés bejelentése

Az 1.14.1 fejezetben hivatkozott szabályozás szerint a munkavezetőnek személyesen kell a munkavégzés megkezdését bejegyeznie a fejrovatos előjegyzési naplóba (ezen bejegyzés a baleset előtt nem történt meg, a munka megkezdését csak szóban jelentették be).

Tekintettel a pályaudvar nagy területére, ezen szabály betartása jelentős időfelhasználással jár: egy 15-30 perc alatt javítható hiba esetén a hasznos munkavégzéssel összemérhető időt igényel.

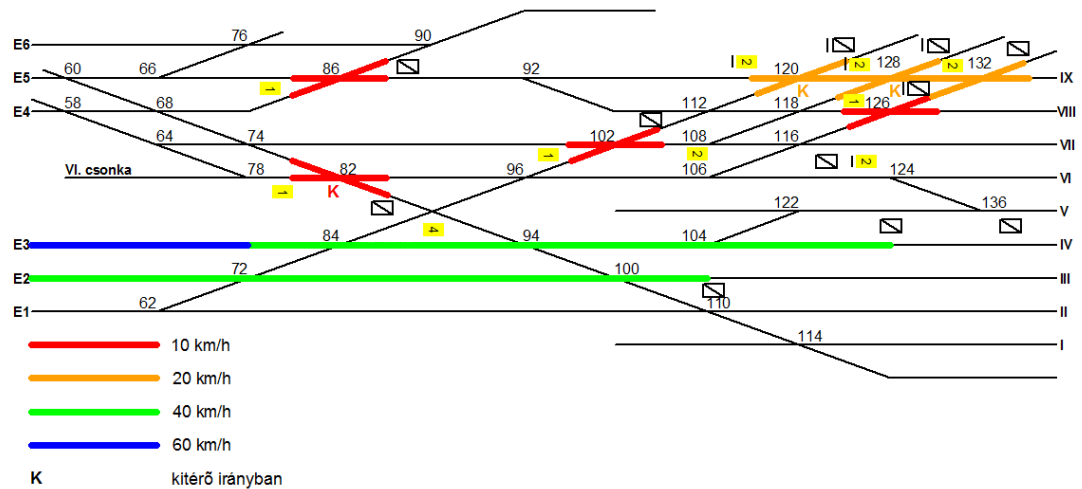
A személyes bejegyzés végeredménye, a naplóban látható információ elérhető úgy is, ha a bejelentés távközlő berendezéseken történik, és a forgalmi szolgálattevő ennek alapján maga jegyzi elő. A saját kezűleg (a gondolatmenetben a forgalmi szolgálattevő által) írt bejegyzés az információ rögzülését, a rá való emlékeztést is jobban elősegíti.

Jelenleg sem idegen a vasúti technológiában a távközlő berendezésen adott-vett, ráadásul biztonságkritikus közlemény (pl. forgalomirányítás).

2.3 Sebességkorlátozások

A lassúmenet jelzők kitzűzésére vonatkozó szabályozásnak a baleset környezetében kitzűzött sebességkorlátozások nem feleltek meg. A baleset környezetében megtalálható volt továbbá olyan lassúmenet kitzűzés is, mely a lassúmenet kimutatáson nem szerepel, és a mozdonyvezető más formában sem kapott róla értesítést.

Az 6. ábrán színezés jelzi a lassúmenet kimutatás szerint érvényes sebességkorlátozásokat, továbbá kis ábrák a ténylegesen kitűzött lassúmenet jelzőket (csak kezdőpont felől haladva).

6. ábra: lassúmenet kimutatás és kitűzés összevetése

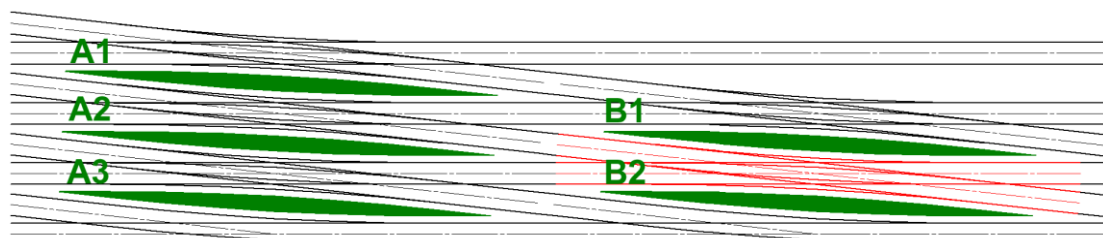
A balesetben érintett kitérőn az érvényes lassúmenet kimutatás szerint 10 km/h sebességkorlátozás érvényes.

Áttekintve azonban a lassúmenet kimutatást és a lassúmenet jelzők kitűzését a 126. és a környező váltók esetében, jelentős ellentmondások tapasztalhatók. A kitűzés szerint közlekedve

E3 vágányról	84-96-106-116-126. váltókon át	40 km/h
VI. csonkavágányról	82-96-102-108-116-126. váltókon át	20 km/h
VI. csonkavágányról	82-96-106-116-126. váltókon át	10 km/h

sebességgel haladhatna a vasúti jármű a 126. váltón (a tolatási mozgásokra vonatkozó szabályozás szerint valójában legfeljebb 25 km/h-val).

A lassúmenetek kitűzése kapcsán nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy vajon az F.1. sz. Jelzési Utasításban foglalt szabályok (a zárójelentés 0 fejezete) – miszerint az állomások fővágányain a lassúmenet eleje jelzőt menetirányt tekintve mindig az érintett vágány jobb oldalán, a lassúmenet vége jelzőt a bal oldalán kell kitűzni – valóban betarthatók-e?

7. ábra: Lassúmenet jelző kitűzésére alkalmas helyek egy átszelési kitérő körül

A 7. ábra példaként mutat egy átszelési kitérőt (vörössel jelölve) és a lassúmenet jelző kitűzésére alkalmas területeket. Most csak a balról haladó meneteket tárgyalva: a B területeken nem biztosítható, hogy valóban a lassan bejárandó pályarész elé/után legyen kitűzve a jelző, az A területeken pedig az válik kérdésessé, hogy mely pályarészre vonatkozik a jelzés.

A kitérés kényszerűségei és gyengeségei miatt a lassúmenet kimutatásra hagyatkozni szintén nem megoldás. Ennek oka nem a lassúmenet kimutatások előbb bemutatott hibái (elvégre el kell várni, hogy a kimutatás és kitérés összhangban legyen), hanem az, hogy mennyiben elvárható a mozdonyvezetőtől a lassúmenet kimutatások pontos ismerete, hiszen szélső esetben akár több ezer km vasútvonal sok száz állomását kellene részletesen ismerniük; menet közben pedig nincs lehetőség a kimutatások böngészésére (figyelmet is elvonna).

A pontos és értelmezhető kitérés nem helyettesíthető a lassúmenet kimutatással.

2.4 A mozdony haladása

2.4.1 Alkalmazott sebesség

A mozdony menetíró regisztrátumáról, a szalagról készült eredeti digitális fényképfelvételen (lásd 1.12 fejezet, 5. ábra) a 0-150 km/h-hoz tartozó vonalak közötti távolság (a baleset miatti megállás helyén) 459 képpont.

A regisztrált sebességet jelző vonal a szalag gyűrődési miatt nehezen követhető, a baleset előtti mozgásnál több értéket is sejtet: a 10-20, 20-30 és 30-40 km/h sebességet jelző vonalpárok között vannak jelek, melyek részben a regisztrátum vonalai, részben gyűrődések. A tényleges sebességérték behatárolását azonban segíti, hogy az idő-út regisztrátumból az utolsó mozgás jól leolvashatóan kb. 1 percet vett igénybe és 500 m hosszú volt. Ezért a 10-20 km/h közötti vonal csak gyűrődés lehet.

A sebességet jelző vonal (vagy további gyűrődés) kitérése (az álló helyzethez tartozó regisztrátumhoz mérve) 79 képpont vagy 99 képpont lehet, kb. 5-5 képpont leolvasási pontatlansággal.

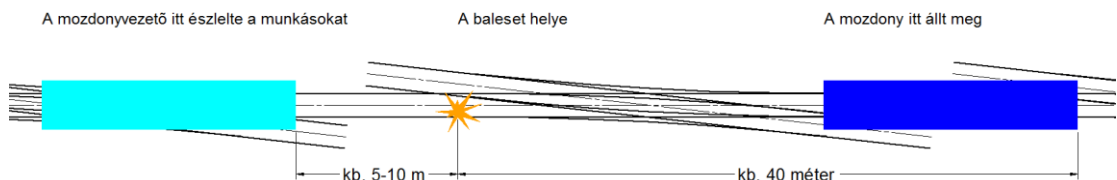
Az ezen adatokból számítható sebességek (a szalagos technológia és a leolvasás pontatlansága miatt csak egész értékben megadva):

első lehetőség:	$79 / 459 \times 150 \text{ km/h} =$	26 km/h
második lehetőség:	$99 / 459 \times 150 \text{ km/h} =$	32 km/h
Pontatlanság:	$5 / 459 \times 150 \text{ km/h} =$	2 km/h ($\pm 1 \text{ km/h}$)

Megállapítható, hogy a baleset helyén, a 126. sz. átszelési kitérőn megengedett 10 km/h sebességet a mozdony – mindkét lehetőség szerint, a leolvasási pontatlanságot jóval meghaladó mértékben – túllépte.

2.4.2 Fékút

A mozdonyvezető elmondása szerint a pályamunkásokat kb. 5-10 m távolságból vette észre, majd a mozdony az ütközés helyétől 40 méterre állt meg. A reakcióidő alatt megtett út és a fékút együttesen tehát 45-50 m volt. Fékhibára, gyenge fékhatásra a mozdonyvezető nem hivatkozott.

8. ábra: észlelés és megállás

Figyelembe véve, hogy a baleset rekonstrukciója során a mozdony fékútja 30 km/h-ról 35,6 m (lásd 1.13), a tényleges fékút alapján elképzelhető

- nagyobb alkalmazott sebesség,
- későbbi észlelés (pl. már ütközés után),
- nem maximálisan elérhető fékhatás műszaki okból,
- nem maximálisan elérhető fékhatás kezelési okból.

A menetíró regisztrátum nem utal a kb. 30 km/h-nál nagyobb alkalmazott sebességre, továbbá a kapott információk alapján a műszaki okból gyenge fékhatás is kizárható.

A Vb ezek alapján vezetéstechnikai okra vezeti vissza a megállás helyét.

2.5 Láthatóság

A mozdony megjelölése

A tolatást végző mozdony megjelölésére a Vb több, ellentmondó információt kapott (a helyszíni tapasztalatok és több meghallgatás alapján). A baleset helyszínén a mozdonyvezető kifejezetten felhívta a figyelmet, hogy a mozdony megjelölését abban az állapotban hagyta, ahogy a baleset bekövetkezett: erről a Vb a 9. ábrán látható képet készítette.

9. ábra: a tolatást végző mozdony megjelölése

Az F.1. sz. Jelzési Utasításban foglalt szabály szerint (a zárójelentés 1.15.1 fejezete) a tolatást végző mozdony megjelölhető egy vagy két fehér fényvel. Eleve a „megjelölés” szóhasználat is utal arra, hogy ez csak azt biztosítja, hogy a jármű látható és a tolatás ténye megállapítható legyen. A pálya megfelelő megvilágításának biztosítása ennek alapján háttérbe szorul, az egy fényvel való megjelölés nem feltétlenül biztosítja a pálya megfelelő megvilágítását: a járművek változó műszaki állapota nagyban befolyásolja, hogy az egyetlen fény elegendő-e ehhez.

Fontos kérdés ez azért is, mert éppen a tolatási mozgások azok – általánosságban írva a tolatási mozgásokról –, ahol a biztosítóberendezések csak kisebb mértékben ellenőrzik a vágányúton fekvő berendezéseket (sőt, sok esetben biztosítóberendezési ellenőrzés egyáltalán nincs), emiatt a vasúti technológia nagyobb mértékben hagyatkozik a tolatásban résztvevők figyelési kötelezettségére. Fokozottan kockázatos ez akkor, ha élve az F.2. sz. utasítás 4.1.17.1. pontjában adott lehetőséggel az egyedül közlekedő mozdony tolatásvezető nélkül mozog.

A munkát végzők láthatósága

A pályán munkát végzők viselték a jó láthatóságot biztosító almazöld mellényt, bár az – kis mértékben – szennyeződött volt.

Láthatóságukat két rekonstrukció során is vizsgálták, melyek ellentmondó eredményt adtak (1.13). A MÁV Csoport vizsgálata szerint a munkát végzők elegendően nagy távolságból láthatók ahhoz, hogy a baleset biztosan elkerülhető legyen, akár abban az esetben is, ha ott sebességkorlátozás nélkül, 40 km/h-val közlekedhetnének a járművek.

A BRFK vizsgálata szerint a munkát végzők feltűnően csak olyan távolságból láthatók (10-20 m), amely csak a 10 km/h sebességkorlátozás betartása esetén elegendő a baleset elkerüléséhez, nagyobb sebesség (akár 30 km/h) esetén a

fékút akkora, hogy csak fokozott figyelem mellett van esély a megállásra, ha a mozdonyvezető fel nem ismerhető idegen tárgyat észrevéve is fékezést kezdeményez.

A két rekonstrukció megállapításai jelentős eltérést mutatnak, de a megengedett sebesség betartása esetén a baleset mindkettő alapján elkerülhető.

A sebességkorlátozás azonban nem munkavédelem, hanem pályaállapot miatt volt bevezetve, így a rendszer magában foglalja azt a lehetőséget, hogy a munkát végzők felé 25 km/h-val, más váltókörzetben akár 40 km/h-val (1.15.4) közlekedhet tolatást végző mozdony.

2.6 A munkát végzők figyelme

A munkát végzőknek elvileg megfelelő figyelem mellett lett volna lehetőségük a közeledő mozdonyt észrevenni, a látási viszonyok alkalmasak voltak erre, azonban néhány körülmény ezt korlátozza is.

A pályaudvar jelentős forgalmában körülöttük folyamatosan vonatok közlekednek, tolatási mozgások zajlanak, ami csökkenti az esélyét annak, hogy egy-egy mozgásra komolyan felfigyeljenek. Továbbá mivel a munkaterületet jelentő váltókörzet is nagy, számos elkerülő vágányút lehetőségével, egy közeledő és figyelt mozgásnál is okkal lehet számítani arra, hogy az valamelyik szomszédos vágányúton fog elhaladni – egészen addig, amíg valamely szomszédos kitérőn a munkát végzők felé terelődik (különösen, ha abban a tudatban vannak, hogy a forgalomirányító személyzet által „védettek”).

Az előbbi megfontolás szerint ebben a konkrét vágánygeometriai helyzetben a veszély biztos felismerésére legkorábban akkor van lehetőség, amikor a mozdony a munkát végzőktől 20-30 méterre, vagyis az érvényes 10 km/h sebességkorlátozás mellett 7-10, a tényleges kb. 30 km/h esetén 3-4 másodpercnyire jár.

Egy további fontos tényező ugyanakkor nagy mértékben elő is segíthette volna a veszély észlelését: a munkavégzés helye melletti törpe tolatásjelző (10. ábra). Tekintettel a sötétségre, ilyenkor elegendően feltűnő, hogy a vágányút beállításakor a közelben lévő tolatásjelző jelzési képe kékről fehérre változik.

10. ábra: a munkavégzés helye és a törpe tolatásjelző

2.7 Megjegyzés

2.7.1 Tolatásnál megengedett sebesség

A tolatási mozgások megengedett sebessége – egyéb korlátozások mellett – mozdollyal végzett tolatás közben legfeljebb 40 km/h, váltó- és vágányfoglaltságos biztosítóberendezés esetén a váltókörzetben 25 km/h.

A 25 km/h sebességkorlátozás alapja, hogy a váltó- és vágányfoglaltságos biztosítóberendezések legfeljebb ezen sebességig képesek az aláváltást kizárni, amíg a tolatóvágányút lezáratlan. Számos állomáson azonban (és a folyamatban lévő fejlesztések nyomán egyre több állomáson) a berendezés képes a tolatóvágányút lezárására, mely e sebességkorlátozás nélkül is kizárja az aláváltást. Ilyen esetben biztosított tolatásjelzőn jelenik meg a „szabad a tolatás” jelzés.

A jelen szabályozás szerint a mozdonyvezető csak részletes állomásismeret esetén tudhatja, hogy váltó- és vágányfoglaltságos biztosítóberendezés hatáskörzetében közlekedik-e. Pontosabb lehet a korlátozások behatárolása, ha a váltókon alkalmazható sebesség meghatározásánál egy általános 25 km/h mellett a biztosított tolatásjelző „szabad a tolatás” jelzési képéhez köthet a 40 km/h engedélyezett sebesség.

2.7.2 Mozdonyvezető tevékenysége

A baleset vizsgálata során a Vb kapott olyan információkat, mely szerint a vezetőállás-világítás a végzetes mozgás során be volt kapcsolva, más források pedig elképzelhetőnek tartják, hogy a mozdonyvezető nem a menetirány szerinti első vezetőállásból vezetett. A Vb azonban nem talált olyan adatot, mely bármelyik eshetőséget bizonyítaná, vagy egyértelműen megcáfolná.

3 KÖVETKEZTETÉSEK

3.1 **Az eset bekövetkezésével közvetlen összefüggésbe hozható ténybeli megállapítások**

A vágányon olyan munkát végeztek, amely mellett ott közlekedni nem lett volna szabad, a munka elvégzéséhez vágányzárat nem kértek, a munkaterületet nem fedezték.

E mellett is a pályamunkásokkal elfoglalt és megbontott váltóra tolatást végző mozdony ráhaladását engedélyezték, illetve a mozdonyvezetőt a munkát végzőkről nem értesítették.

A megengedett sebesség betartásával és a mozdonyvezető figyelmével elkerülhető lett volna a baleset. A munkát végzők figyelme szintén lehetőségessé tette volna a baleset elkerülését.

3.2 **Az eset bekövetkezésével közvetetten összefüggésbe hozható ténybeli megállapítások**

A Vb ilyen megállapítást nem tesz.

3.3 **Az eset bekövetkezésével összefüggésbe nem hozható, kockázatnövelő tényezők**

A lassúmenet jelzők kitézése nem felelt meg sem a lassúmenet kimutatásnak, sem az F.1. sz. jelzési utasításnak. Eltérő vágányutakon haladva a kitézésre hagyatkozó mozdonyvezető 10, 20 vagy 40 km/h-val (illetve a tolatási korlátozás miatt 25 km/h) egyaránt haladhatott volna az érintett váltón.

A munkacsapat nem tűzte ki a Pályán dolgoznak! jelzőt, amelynek ebben a balesetben nem lett volna jelentősége, de más körülmények között csökkenthette volna a balesetveszélyt.

4 BIZTONSÁGI AJÁNLÁS

BA-2008-302-5-01: A Vb javasolja a NKH-nak, hogy a nagy forgalmú pályaudvarokon az infrastruktúra működtetőtől követelje meg olyan rendszer bevezetését és alkalmazását a fenntartási munkák engedélyezésére és előjegyzésére, amelyben az előjegyzés nagyobb állomásokon is ésszerűen végrehajtható, és nagy vonatforgalom mellett sem veszik el a pályán végzett munkákra vonatkozó információ.

A biztonsági ajánlás kiadását indokolja, hogy a fennálló szabályozás mellett a munkavezető a munkavégzés tényét személyesen köteles előjegyezni a fejrovas előjegyzési naplóban, amely nagy állomásokon jelentős időszükséglettel jár – különösen a rendelkezésre álló munkaidőhöz mérten, és ösztönöz a szabályoktól eltérő gyakorlat kialakulására. Emellett a pályaudvar nagy forgalma mellett a fejrovas előjegyzési naplóban folyamatosan keletkező forgalmi bejegyzések sora a munkavégzésre vonatkozó információt elfedheti, továbbá ez a bejegyzés a főrendelkezőnél van, míg mozgásokat más dolgozók is irányíthatnak. Ezzel nagy a kockázata, hogy akár a munkát végzőkre, akár magukra a menetekre veszélyes járműmozgásokra kerüljön sor.

BA-2008-302-5-02: A Vb javasolja a NKH-nak, hogy az infrastruktúra működtetőktől követeljen meg a különböző biztosítóberendezések lehetőségeinek figyelembe vételével előírt eljárásokat a munkába vett vágányok, vágányrészek felé történő vágányút-beállítás kizárására.

A biztonsági ajánlást a Vb azért tartja szükségesnek, mert ilyen módon hatékony gépi megoldással kiegészíthető a munkát végzők jelenleg forgalmi személyzet emlékezetére, figyelmére alapozott védelme (pl. kizárások, váltók egyéni lezárása más irányban, stb.).

BA-2008-302-5-03: A Vb javasolja az NKH-nak, hogy a pályahálózat működtetők közreműködésével kezdeményezze a lassúmenet jelzők kitűzésére vonatkozó szabályok felülvizsgálatát, és az ellenőrzések során szerezzon érvényt a lassúmenet jelzők kitűzésére vonatkozó szabályok betartásának; továbbá annak, hogy a kitűzés összhangban legyen a lassúmenet kimutatással.

A biztonsági ajánlás kiadását indokolja, hogy a baleset kapcsán konkrétan megvizsgált területen a kitűzött lassúmenet jelzések nem feleltek meg a vonatkozó előírásoknak, nincsenek összhangban a lassúmenet kimutatással, és ellentmondásosak is. Továbbá több esetben a hatályos előírások nem is tarthatók be.

4.1 Észrevételek és vélemények

A MÁV Zrt. és a MÁV-TRAKCIÓ Zrt. a zárójelentés tervezetéhez írásban észrevételt tett, melyeket a 2009. július 28-án megtartott záró megbeszélésen a jelenlévők megvitattak, illetve a Vb zárójelentést részben módosította, pontosította.

A MÁV Zrt. véleménye szerint a munkavégzés távközlő berendezésen történő bejelentése (a 2.2.1 fejezetben elemezve) a személyes megjelenés helyett nem nyújt megfelelő biztonságot, azonban a MÁV Zrt. megkövetelhetőnek látja a jelenlegi szabályozás szerinti eljárást betartását.

Javaslat hangzott el, hogy a járműmozgások által fokozottan veszélyeztetett munkakörben dolgozók a jelenleg használatos fényvisszaverő mellény helyett egész testet fedő, jó láthatóságot biztosító ruhát viseljenek; ami nagy mértékben csökkentheti az ilyen balesetek kockázatát.

Budapest, 2010. január 27.

Chikán Gábor
Vb vezetője

Rózsa János
Vb tagja